

УДК 614.315.6 (436)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТ НАВЧАННЯ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ МІСТА ҐРАЦ (АВСТРІЯ)

Кліщ Г.І.

Стаття присвячена висвітленню особливостей організації та змісту навчання у медичному університеті міста Грац (Австрія). Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена необхідністю інтеграції української медичної освіти в загальноєвропейський освітній простір. У статті розглянуто структуру професійної підготовки лікарів медичного університету Граца, розглянуті форми навчання, проаналізовано особливості післядипломної освіти.

Ключові слова: зміст навчання, професійна підготовка лікарів, форми навчання, післядипломна освіта.

В останні десятиріччя система медичної освіти різних країн орієнтована на кінцевий результат – підготовку лікарів, які володіють різнобічними навичками та мають широкий світогляд, здатні інтегрувати свою роботу як з діяльністю інших працівників сектора охорони здоров'я, так і інших сфер, дотичних до медицини, можуть самостійно приймати професійні рішення на підставі засвоєних ними та відпрацьованих на практиці алгоритмів [1, с.57]. Всесвітня організація охорони здоров'я запровадила таке визначення сучасного висококваліфікованого лікаря як особи, що "надає допомогу, приймає рішення, спілкується, керує та враховує інтереси й потреби суспільства". Процес професійної підготовки лікарів в Україні відбувається під впливом вимог європейського освітнього простору. Це пов'язане не стільки з запровадженням у вищій школі нашої держави основних положень Болонської системи, скільки з необхідністю надати майбутнім фахівцям уніфікованих для різних країн професійних знань, умінь та навичок, адекватних заявленому в дипломі освітньо-кваліфікаційному рівню, що є перепусткою до професійної реалізації особистості в будь-якій державі Європи [2, с.5].

Метою статті є характеристика організаційної структури і змісту професійної підготовки лікарів у медичному університеті Граца.

Актуальність дослідження зумовлена об'єктивною потребою процесу вдосконалення професійної підготовки майбутніх лікарів у нашій країні та недостатньою теоретичною і практичною розробленістю цієї проблеми, розробкою і впровадженням міжнародних освітніх стандартів.

В Україні здійснюється реформа системи вищої освіти з метою її інтеграції в загальноєвропейський освітній простір. Безсумнівно, це твердження стосується й системи підготовки лікарів. Для успішного її проведення важливим є врахування досвіду провідних європейських медичних університетів, що дозволить отримати цілісну картину форм і методів підготовки лікарів у Європі. Провідні фахівці сфери медичної освіти України ретельно досліджують світовий і європейський досвід підготовки майбутніх лікарів, що знайшло відображення в працях Л.Аврахова, І.Булах, О.Волосовця, Ю.Вороненко, Є.Гончарука,

В.Казакова, В.Москаленка, М.Мруги, В.Передерія, Ю.Поляченка та ін. Загальною ознакою цих досліджень є актуалізація уваги на особливостях організації підготовки фахівців сфери охорони здоров'я, її змісті та методах управління якістю медичної освіти. Слід зазначити, що і самі європейські університети проводять значні реформи у сфері медичної освіти, спрямовані на суттєве збільшення у навчальних програмах часу для вдосконалення практичної підготовки майбутніх лікарів, впровадження моделей проблемно-орієнтованого навчання тощо.

Чи не наймасштабніший проект реформування медичної освіти, який базувався на прийнятому у 2002 році австрійським парламентом законі про університети (UG 2002), запроваджено в Австрії [5, с.27]. Серед проаналізованих нами робіт, присвячених дослідженню підготовки лікарів у медичних університетах Австрії (Л.Я.Ковальчук, Р.Траппл, М.Лішка, Т.Еллігер, Г.Штьоффлер та ін.), переважна більшість стосується Віденського медичного університету – провідного і найбільшого освітнього закладу з підготовки лікарів в Австрії. Однак, система медичної освіти в цій країні не уніфікована – стосовно набору студентів, організації навчального процесу, змісту освіти, оцінювання знань університети мають високий ступінь автономності, який надає їм закон про університети. Існують також міжрегіональні відмінності, значну роль відіграють вікові традиції, тому важливо проаналізувати особливості підготовки лікарів у інших австрійських медичних університетах [4, с.84].

Загалом, підготовка лікарів в Австрії здійснюється у трьох державних медичних університетах (Відня, Граца та Інсбрука) та одному приватному (Зальцбурга). Університет у місті Грац є одним із найстаріших в Європі і був заснований у 1585 році. Як свідчать архівні документи, вже з 1863 року в його стінах успішно проводилась медична дослідницька діяльність і підготовка нового покоління медичного персоналу високого, на той час, рівня [4, с.127]. У січні 2004 року колишній медичний факультет університету Граца реорганізовано в окремий університет. На сьогодні у ньому функціонують 2 факультети – медичний (Diplomstudium Humanmedizin) та стоматологічний (Diplomstudium Zahnmedizin), на яких здобувають відповідний фах біля 4300 студентів. В університеті діють також програми підготовки бакалаврів (Bachelorstudium Gesundheits- & Pflegewissenschaft) та магістрів (Master Gesundheits- & Pflegewissenschaft) охорони здоров'я, однак, ці фахівці не займаються медичною практикою [10, с.52].

Організація роботи навчального закладу здійснюється за принципами необхідності і доцільності і є чітко регламентованою та водночас демократичною. Керівними органами університету є ректорат, рада університету і сенат [14, с.11].

Ректорат складається із п'яти осіб – ректора та чотирьох

прореktorів (Vizerektor) – з навчальної роботи (für Studium & Lehre), персоналу і рівноправності (für Personal & Gleichstellung), фінансового менеджменту і організації (für Finanzmanagement & Organisation), наукової роботи (für Forschung). Ректорат займається зазвичай стратегічними питаннями і не втручається безпосередньо у діяльність навчальних підрозділів [6].

Рада є одним із трьох найвищих колегіальних органів університету. Завдання Ради університету чітко регламентовані у § 21 австрійського «Закону про університети». Рада затверджує план розвитку та організаційний план, і, саме тому її називають стратегічним центром університету. Рада складається із 7 осіб – провідних вчених, причому, в склад Ради входять і науковці з інших медичних університетів Австрії. Засідання Ради відбуваються чотири рази на рік згідно складеного графіка [6].

Ще одним колегіальним органом університету є Сенат, який складається із 18 осіб – професорів, наукових співробітників, студентів, персоналу забезпечення. Функції Сенату чітко прописані у § «Закону про університети» і включають питання організації навчального процесу, виборів, а також присвоєння

вчених ступенів викладачам університету (Habilitationen) [6].

Окрім цих обов'язкових колегіальних органів управління університетом, організацією навчального процесу та інших сфер його життя опікуються також ґендерний комітет, комісія з питань етики, арбітражна комісія, департамент адміністрації і послуг та різні громадські асоціації [14, с.12].

Основними підрозділами, що безпосередньо забезпечують підготовку студентів є інститути, клініки й навчальні центри (табл.1). Усі навчальні підрозділи університету включають у себе два сектори – передклінічний і клінічний. Передклінічний сектор складається з навчальних центрів, до складу яких входять інститути, а також окремих інститутів, які організаційно не відносяться до центрів. Клінічний сектор складають університетські клініки, а ті у свою чергу складаються з відділень/кафедр (department). “Департамент” – це основний клінічний підрозділ. Він є поєднанням кафедри та клінічного відділення, де всі професори є лікарями і виконують лікувальну роботу, а всі лікарі займаються навчальною роботою. Кожна клініка розташовується в окремому приміщенні [6].

Таблиця 1.

Основні навчальні підрозділи медичного університету Граца

Центри та інститути		
Центр медичної фізіології Інститут фізіології Інститут біофізики Інститут фізіологічної хімії	Центр молекулярної медицини Інститут молекулярної біології та біохімії Інститут патофізіології та імунології Інститут клітинної біології, гістології та ембріології Інститут експериментальної і клінічної фармакології	Центр прикладної біомедицини Інститут генетики людини Інститут гігієни, мікробіології та гігієни навколишнього середовища Інститут патології
Центр теоретичної та клінічної медицини Інститут анатомії Інститут судової медицини	Інститут медичної інформатики, статистики та документації	Інститут медико-біологічних досліджень
Інститут сестринської науки		
Клініки		
Університетська клініка анестезіології та інтенсивної терапії Відділення загальної анестезіології та інтенсивної терапії Відділення анестезіології для серцевої і судинної хірургії та інтенсивної терапії Відділення анестезіології та інтенсивної терапії для нейрохірургії та черепно-лицевої хірургії	Університетська хірургічна клініка Кафедра загальної хірургії Відділення судинної хірургії Відділення серцево-судинної хірургії Відділення пластичної, реконструктивної та естетичної хірургії Відділення торакальної хірургії та гіпербаричної Відділення трансплантаційної хірургії	Університетська клініка внутрішньої медицини Відділення ангіології Відділення ендокринології та обміну речовин Відділення гастроентерології та гепатології Відділення гематології Відділення кардіології Відділення нефрології та гемодіалізу Відділення онкології Відділення пульмонології Відділення ревматології та імунології
Університетська клініка гінекології та акушерства Відділення гінекології Відділення акушерства Відділення едокринології та репродуктивної медицини	Університетська клініка неврології Кафедра загальної неврології Відділення клінічної неврології	Університетська клініка хірургії дітей і підлітків Відділення загальної дитячої та підліткової хірургії Відділення дитячої ортопедії
Університетська клініка стоматології, щелепно-лицевої хірургії Кафедра ортодонції Відділення ортопедичної стоматології Кафедра стоматології Відділення щелепно-лицевої хірургії	Університетська клініка педіатрії та підліткової медицини Відділення загальної педіатрії Кафедра дитячої гемато-онкології Відділення дитячої кардіології Відділення неонатології Відділення дитячої пульмонології та алергології	Університетська клініка радіології Відділення загальної діагностичної радіології Відділення судинної та інтервенційної радіології Кафедра дитячої радіології Відділення ядерної медицини Відділення нейрорадіології
Університетська клініка оториноларингології Кафедра ортопедичної хірургії Відділення Нейро Відділення фоніатрії	Університетська клініка дерматології і венерології Відділення загальної дерматології Відділення екологічної дерматології і венерології	

Університетська клініка переливання крові та трансфузійної медицини	Університетська клініка медичної психології та психотерапії	Університетська клініка нейрохірургії
Університетська клініка ортопедичної хірургії	Університетська клініка психіатрії	Університетська клініка терапевтичної радіології та онкології
Університетська клініка травматології	Університетська клініка урології	Університетська клініка очних хвороб
Клінічний інститут Клінічний інститут медичної та хімічної лабораторної діагностики		
Спільні заклади Спільний заклад клінічної психосоматичної патології		

До 2005 року абітурієнти зараховувалися на навчання за наявності документа про шкільну освіту без іспитів. Однак, відповідно до рішення Європейського суду, стало юридично можливим проводити вступні випробування, оскільки цим рішенням було дозволено вступ до університетів усіх громадян Європейського Союзу. Це дозволило проводити відбір на навчання більш здібних абітурієнтів. Про це свідчить проведене у медичному університеті Граца дослідження [9, с.209], згідно з яким тільки 20,1-26,4% студентів, які поступали без складання іспитів завершили перший етап навчання вчасно (за 1 рік), тоді як серед тих, хто проходив вступні випробування таких було 75,6-91,9%. Відповідно, значно зменшилось і число відсіву на першому курсі, з чого автори роблять висновок, що вступні випробування заощадили значні витрати як з точки зору часу студентів, так і державних ресурсів.

У медичному університеті Граца, на відміну від відповідних вищих навчальних закладів у Відні та Інсбруці, так званий "тест перевірки придатності для професійного навчання (EMS)" не використовується, а самостійно розроблені вступні тести, які передбачають перевірку знань з профільних предметів. Такий підхід базується на багаторічному досвіді, який показує, що вступники мають різний рівень знань, а проведення вступного іспиту дозволяє відібрати на навчання абітурієнтів з достатнім ступенем підготовки, завдяки чому в першому півріччі всі студенти за своїми успіхами у навчанні перебувають на більш-менш однаковому рівні. Тест розроблений таким чином, що потребує від вступників відповідних фундаментальних знань в галузі біології, хімії, математики і фізики, що дозволяє першокурсникам значно легше адаптуватись до навчання, а викладачам з перших занять більшу увагу приділяти розгляду тем, орієнтованих на клініку, оминаючи фундаментальні питання [9, 210].

Навчання за програмою підготовки лікарів (Humanmedizin) є дипломним, тобто після його успішного завершення випускник отримує диплом спеціаліста.

Весь навчальний курс розділений на 3 етапи: перший триває 2 семестри, другий – 8 і третій також 2 семестри [6].

Метою першого етапу навчання є отримання знань та загальних уявлень про людський організм, які мають забезпечувати теоретичну основу для розуміння клінічних проявів. Однак, вже з першого року навчання програмою підготовки передбачено набуття перших медичних, психосоціальних навичок з акцентом на зв'язок з основними вимогами медичної професії. Зокрема, вже на даному етапі студенти проходять практику у стаціонарі, що дозволяє забезпечити ранній контакт з пацієнтами [10, с.50].

На другому етапі підготовки студенти отримують знання про здоров'я і хвороби. Основна увага зосереджується на їх клінічній інтерпретації, забезпеченні міждисциплінарної інтеграції, використанні нових методів викладання, зокрема широкого впровадження проблемного навчання. Подальше вдосконалення медичних навичок надає можливість постійного практичного застосування теоретичних знань [10, с.51].

Основний акцент третього етапу навчання робиться на клінічній підготовці студентів в умовах стаціонару. У кінці цього етапу кожен студент повинен захистити дипломну роботу [5, с.28].

Річне навчальне навантаження студента становить 1500 годин, що, відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи, складає 60 кредитів ECTS. Загальний обсяг навчального часу для підготовки за програмою Humanmedizin про-

тягом 12 семестрів складає 360 кредитів ECTS [6]. На відміну від Віденського медичного університету, навчальний план університету Граца побудований таким чином, що обов'язкові курси у рамках модулів і треків на початкових етапах навчання узгоджені за змістом і мають вивчатися строго у хронологічному порядку, а не за вибором студента, тобто у них наявна чітка горизонтальна інтеграція. Структура останнього навчального року (11 і 12 семестри) принципово відрізняється: студенти проходять інтенсивну підготовку на клінічних базах. Усі предмети, які вони вивчають, розділені на три блоки (блок "Хірургічні хвороби", який триває 10 тижнів, "Внутрішня медицина і неврологія" – 10 тижнів, "Інші клінічні предмети" – 5 тижнів). Крім цього, потрібно пройти обов'язкову загальну медичну практику, яка триває 5 тижнів [13, с.91].

Навчальний план перших десяти семестрів (першого і другого навчальних періодів) побудований за однаковим принципом і є комбінацією модулів і так званих Трек-систем (Modul- und Track-system). Кожен семестр складається з трьох тематичних модулів тривалістю 5 тижнів. Структурно модуль побудований із занять, які викладаються на різних кафедрах та інститутах і за своєю спрямованістю відповідають концепції модуля. У зв'язку з цим, фактично відсутнє поняття предмету у нашому розумінні. Тобто, студенти не вивчають анатомію, фізіологію, біохімію тощо як цілісні дисципліни, а засвоюють окремі розділи з цих предметів, які вписуються у концепцію модуля [6].

В цілому, з 30 модулів 25 є обов'язковими, тобто повинні бути виконані всіма студентами. П'ять модулів є обов'язковими за вибором (Wahlpflichtfächer), тобто студенти можуть їх індивідуально обирати з широкого спектру так званих спеціальних навчальних модулів (Spezielles Studienmodul, SSM). Список цих модулів розміщений на сайті університету у розділі «Навчання» і нараховує 60 найменувань, наприклад, "Клініко-топографічна анатомія внутрішніх органів", "Медична молекулярна біологія", "Медична паразитологія" тощо. Ці модулі повинні допомогти студентам отримати більше інформації відповідно до їх особистих уподобань та інтересів, щоб краще зрозуміти свої індивідуальні сильні сторони, а також заохотити студентів до поглиблення своїх знань з певних галузей медицини. На додаток до вже визначеної програми спеціальних навчальних модулів, викладачі або групи викладачів та студентів можуть запропонувати свої факультативні предмети, які можуть бути включеними у програму після затвердження спеціальною комісією [11]. У навчальному плані виділяється також 28 семестрових годин або 32,5 кредити ECTS як вільні факультативні предмети (Freie Wahlfächer). Їх студенти можуть вибирати з навчальних програм будь-якого австрійського університету. Рекомендується обирати заняття з гуманітарної або природничої сфери [6].

Поряд з цими тематично спрямованими п'ятитижневими модулями існують так звані «треки», які вертикально проходять через все навчання, де важливі теми опрацьовуються глибше і детальніше й під час проходження яких студенти опановують практичні навички та вміння. Модулі і треки повинні вивчатися у повному обсязі (з вивченням усіх тем, які до них входять) і обов'язково закінчуються складанням іспиту [13, с.92].

Таким чином, за 6 років навчання студенти повинні виконати навчальне навантаження в сумі 300 семестрових годин (SSSt) чи, відповідно, 360 кредитів ECTS (табл.2).

Таблиця 2.

Сумарне навчальне навантаження для студентів медичного факультету медичного університету Граца.

Короткий зміст	Семестрових годин (SSt)	Кредитів ECTS (ECTS-Punkte)
Обов'язкові предмети	241,7	243
Обов'язкові факультативні предмети (SSM)	30,0	30
Вільні факультативні предмети	28	32,5
Обов'язкова виробнича практика		32
Дипломна робота		22
Всі види навчання – всього	300,0	360

З основних предметів проводять такі види занять:

- лекції – *Vorlesungen (Vo)*: забезпечують викладання навчальних матеріалів для значної кількості студентів. Лекції можуть бути запропоновані частково або в повному обсязі в якості віртуальних курсів на затвердження навчальної комісії. Для лекції немає обмежень в кількості студентів і не обов'язкова їх присутність;
- вправи з набуття навичок – *Übungen (Ue)*: відпрацювання навичок відбувається спочатку на фантомах, потім на моделях і пацієнтах, а також в лабораторіях. У другому розділі відпрацювання принаймні половина навичок проводиться біля ліжка хворого. Навички відпрацьовуються в невеликих групах і такі заняття відносяться до обов'язкового відвідування;
- семінари – *Seminare (Se)*: форма навчання, де пріоритет надається в першу чергу стимулюванню самостійної роботи студентів. Це забезпечується шляхом проблемно-орієнтованого навчання (PBL, тобто відбувається у не-

великих групах під наглядом викладача як модератора). Семінари також є обов'язковими для відвідування. Якщо студент з певних причин пропустив семінар, він повинен його відпрацювати, інакше він буде не допущений до складання іспитів за модуль;

- екскурсії – *Exkursionen (Ex)*: вони проводяться протягом першого семестру з метою ознайомлення із майбутнім фахом;
 - семінар з навичок – *Seminar mit Übungen (SU)*: цей курс складається з семінарів і практичних занять, які підходять для типів курсів (Se/Ue);
 - обов'язкова практика у лікарні – *Pflichtfamulatur (Fa)*: складає 21 тиждень (960 годин), її потрібно пройти обов'язково. Можливі також добровільні чергування в клініці, які відносяться до годин вільних за вибором студента;
 - стажування – *Praktika (PR)*: використовуватися як доповнення професійної освіти та наукових пошуків [10, с.57].
- Навчальний план першого етапу представлено у табл.3.

Таблиця 3.

Навчальний план першого року навчання медичного університету Граца

Короткий зміст	Назва	Семестрових годин (SSt)						Кредитів ECTS (ECTS-Punkte)					
		Vo	Ue	Se	Ex	SU	Всього	Vo	Ue	Se	Ex	SU	Всього
Трек	Вступ до медицини	2,8	4,5	0,5			7,8	3	4	1			8
Модуль 01	Від законів природи до життя	3,8				1,8	5,6	4				2	6
Модуль 02	Будівельні частинки живого	2,8				2,8	5,6	4				3	7
Модуль 03	Клітина, тканина, здоров'я	4,8				3,1	7,9	5				3	8
Модуль 04	Структура і функції рухового апарату	4,1	2,3	0,6			7,0	4,5	2	1			7,5
Модуль 05	Біологічні комунікативні системи	5				2,9	7,9	5				3,5	8,5
Модуль 06	Біомолекули: синтез, функції і обмін речовин	3,5	2,7	0,7			6,9	3	3	1			7
Трек I	Медична практика I - спостереження		1,0		1,0		2,0		1		1		2
Предмети вільного вибору	Розділ / факультативні предмети												6
Сума		26,4	13,0	2,6	1,0	7,7	50,7	28	13	4	1	8	60

Перший етап навчання охоплює перших два семестри і включає, зокрема, трек "Вступ до медицини", який забезпечує оволодіння студентами відомостей про медичну професію, основні професійно зумовлені особистісні якості, які необхідні майбутньому лікарю. У межах цього треку проводяться семінари, на яких обговорюються основні принципи спілкування з пацієнтами, вступ до різних медичних дисциплін, особливо загальної медицини, розуміння медичної етики. На практичних заняттях вивчають питання надання першої допомоги, визначення фізичного стану пацієнта.

Модуль 01 – Від законів природи до життя. Розкриває фізичні та хімічні закони як необхідну умову для розуміння медицини в контексті наукової думки; вступ до анатомічної термінології.

Модуль 02 – Складові компоненти живих організмів. У процесі його вивчення студенти засвоюють основні поняття неорганічної та органічної хімії як основи для розуміння хімічного складу і будови клітин, тканин і скелета; фізичні принципи оптики, фізіологічної теорії тепла, іонізуючого випромінювання; анатомія

та біомеханіка хребетних.

Модуль 03 – Клітини. Тканини. Здоров'я. Розуміння структури і функції клітини та основи генетики людини, розвитку, будови і виникнення різних тканин, з яких складається тіло; збереження здоров'я людини.

Модуль 04 - Структура і функції опорно-рухового апарату. Структура і функції активного і пасивного рухового апарату (артрологія, міологія, остеологія черепа, гістологія та біомеханіка).

Модуль 05 – Біологічні комунікативні системи. Структура (макро- та мікоморфологія) і функції (фізичні і фізіологічні) периферійних нервів, центральної нервової системи та органів чуття (шкіри, очей, органа слуху).

Модуль 06 – Біомолекули: біосинтез, функції та обмін речовин. Біохімічні і фізіологічні принципи харчування і травлення. Анатомія і гістологія органів черевної порожнини, у тому числі їх розвитку [6].

Розклад занять на перший рік навчання виглядає так (табл. 4).

Таблиця 4.

Розклад занять для студентів I курсу медичного університету Ґраца

1 семестр		
Часовий інтервал 1	Часовий інтервал 2	Часовий інтервал 3
Трек-Вступ до медицини (КН 1) Стажування у стаціонарі Фізичний стан. Перша допомога I	МОДУЛЬ 02	Трек-Вступ до медицини (КН 2) Стажування у стаціонарі Фізичний стан. Перша допомога I
МОДУЛЬ 01		МОДУЛЬ 03
Трек – Вступ до медицини (лекції)		
Трек – Медичні навички (лекції)		
2 семестр		
Часовий інтервал 1	Часовий інтервал 2	Часовий інтервал 3
МОДУЛЬ 04	МОДУЛЬ 05	МОДУЛЬ 06
Трек – медичні навички-I (Спостереження)		
Трек – Вправи з набуття навичок на фантомах		

Заняття під час проходження модулів відбуваються у декількох інститутах чи центрах. Відповідальним за організацію викладання з модуля є координатор, який здійснює поточне керівництво і забезпечує інтеграцію різних підрозділів [5, с.29].

Курси, або їх частини, особливо ті, які призначені для забезпечення теоретичної бази знань, можна проводити віртуально відповідно до вимог директиви навчальної комісії. Цій меті служить створений в університеті так званий віртуальний медичний кампус (VMC), що містить всі необхідні матеріали для студентів на WEB-порталі, а також дозволяє спілкуватися із викладачами в онлайн-режимі. Запропонована методика забезпечує гнучкість бюджетів часу для студентів. У результаті це приводить до економії людських ресурсів і для більш високої якості підготовки у практично-орієнтованих малих групах [12].

Кожен модуль за перші 5 років навчання завершується складанням іспиту, який має правовий характер професійної атестації. Ці іспити можуть бути різного формату, але, зазвичай, проводяться у вигляді тестів, в яких передбачені короткі відповіді на питання, хоча, можливі й усні випробування. Допуск до складання іспитів надається за умови успішної участі у семінарах і практичних заняттях, які є обов'язковими для відвідування [14, с.11].

Особливістю оцінювання студентів у медичному університеті Ґраца є також складання на 5-му курсі об'єктивного структурованого клінічного екзамену (OSKE), який передбачає збір анамнезу, фізикальні методи обстеження (огляд, перкусія, пальпація, аускультція), оцінку додаткових методів обстеження (електрокардіограми, рентгенограми, УЗД, клінічних і біохімічних лабораторних досліджень тощо). У процесі цього екзамену оцінюється також комунікативна складова – здатність до спілкування з пацієнтом, доброзичливий тон розмови. Цей іспит

є важливою складовою системи оцінювання, а також стимулює студентів до розвитку вміння використовувати набуті знання на практиці і вдосконалення практичних навичок [7].

Модульні випробування, як ключовий інструмент оцінки знань в університеті Ґраца, істотно відрізняються від тест-системи в медичних університетах Відня та Інсбрука, де проводиться великий щорічний іспит з усіх модулів, які вивчались протягом року [8, с.43].

Під час навчання на шостому курсі участь студента у роботі з пацієнтом повинна бути документально підтверджена. Аналіз представленої документації та врахування інших видів діяльності студента служить основою для його оцінювання викладачем [8, с.45].

Протягом останнього року навчання студенти, окрім складання іспитів, повинні захистити дипломну роботу, яка є обов'язковим компонентом навчального плану третього етапу навчання. Сенатом університету у червні 2006 року було розроблено методичне забезпечення для виконання дипломної роботи, яким студенти користуються і понині. На вибір студентів запропоновано 133 теми дипломних наукових досліджень, які вони можуть обрати для виконання роботи. Кожна тема закріплена за викладачем, який і буде, в разі її обрання студентом, керівником роботи. Після проведення запланованих досліджень і оформлення відповідно до встановлених вимог, дипломна робота має бути захищена перед спеціальною комісією. Захист дипломної роботи є фактично завершенням навчання, результатом якого є отримання диплома спеціаліста. Окрім цього, випускникам видається додаток до диплома німецькою, англійською, а, на вимогу студента, і іншими мовами, який містить опис характеру, рівня і змісту програми навчання, інформацію про статус університету, який закінчив випускник, опис системи вищої освіти в Австрії. Наявність тако-

го додатка слугує основою мобільності випускника, сприяє зростанню транспарентності у сфері вищої освіти, еквівалентності кваліфікаційних документів, що забезпечує розширення ринку праці випускників в країнах ЄС. Додаток до диплома було запроваджено на основі рекомендацій ЮНЕСКО і Ради Європи, для чого у 1996-1998 роках була створена спільна робоча група при цих інституціях. Зауважимо, що аналогічний додаток до диплома запроваджено в 33 європейських країнах, які підписали Болонську декларацію [3].

З отриманням диплома підготовка майбутніх фахівців не завершується, оскільки дипломований фахівець ще не має права на самостійну працю. Для цього він має завершити курс післядипломного навчання, яким є інтернатура. У галузі загальної медицини в Австрії вона триває 3 роки, а для одержання сертифіката вузького спеціаліста необхідно вчитися ще 3 роки. Наприклад, щоб бути допущеним до ліцензійного екзамену з неврології, котра вважається вузьким фахом, інтерн має пройти

1 рік інтернатури із загальної медицини, 1 рік – із психіатрії і 4 роки – з неврології. Обов'язковим елементом післядипломного навчання є робота в поліклінічних умовах, принаймні, протягом одного семестру. Після закінчення інтернатури майбутні лікарі мають скласти комплексний ліцензійний екзамен, успішне складання якого дає право на отримання сертифіката і самостійну роботу у медичних закладах [10, с.59].

Таким чином, здійснений нами аналіз змісту професійної підготовки лікарів у медичному університеті Граца свідчить про те, що професійна підготовка лікарів у цьому університеті спрямована на формування у майбутніх фахівців професійних знань і вмінь, формування готовності до професійної діяльності, конкурентоздатності і адаптації до соціальних, технічних та інформаційних змін у суспільстві.

Висловлюю щиро подяку віце-ректору медичного університету Граца Гільберту Райбнеггеру за надання цінних матеріалів, які були використані для написання цієї статті.

Література

1. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю.В.Поляченко, В.Г.Передерий, А.П.Волосовец, В.Ф.Москаленко и др.] – Харьков: ИПП "Контраст", 2005. – 464 с.
2. Гіббс Т. Відкрите обговорення системи медичної освіти в Україні: на початку нової ери / Тревор Гіббс // Сімейна медицина. – 2008. – № 1. – С.5-6
3. Diplomarbeit. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.medunigraz.at/166>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
4. Elliger T. Die Mediziner Ausbildung in Österreich, Analyse eines Studiengangs in seinem historischen und sozialen Kontext / Tilman Elliger. – München, 1986. – 250 s.
5. Lischka M. Medical universities in Austria: impact of curriculum modernization on medical education / Martin Lischka // Zeitschrift für Medizinische Ausbildung. – 2010. – № 27(2). – S.25-30
6. Mitteilungsblatt der Medizinischen Universität Graz. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.medunigraz.at/mitteilungsblatt>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
7. OSKE: Objektives Strukturiertes Klinisches Examen. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.medunigraz.at/164>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
8. Assessment at Austrian Medical Schools [Plass H., Schuwirth L. W., Killer M., Prodinger W., Reibnegger G., Kynzel W., Mallinger R., Marz R.] – Results of a 2007 Survey // Zeitschrift für Medizinische Ausbildung. – № 2(3). – Witten, 2007. – S.41-56
9. Progress of medical students after open admission or admission based on knowledge tests [Reibnegger G., Caluba H. C., Ithaler D., Manhal S., Neges H. M., Smolle J.] // Medical Education. – № 44. – Vancouver, 2010. – P.205-214
10. Die Reform des Medizinstudiums an der Medizinischen Fakultät [Reibnegger G., Haas J., Neges H., Smolle J.] // Zeitschrift für Medizinische Ausbildung. – № 3 (3). – Witten, 2008. – S.48-61
11. Spezielle Studienmodule (SSM). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.medunigraz.at/101>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
12. Virtueller Medizinischer Campus Graz: eine e-Learning Umgebung wird 5 Jahre alt. [Staber R., Smolle J., Bauer P., Hye F., Thallinger S., Neges H., Reibnegger G.] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.egms.de/en/journals/mbi/2007-7/mbi000095.shtml>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
13. Track CSR (communication - supervision - reflection). Cognitive-emotional and ethical accounts to the contemporary medical education in human medicine 14th Graz Conference [Trapp M., Miggitsch E.M., Linder M.D., Wurst L., Rohrer P.M., Egger J.W.] // New Horizons in Teaching and Learning. Österreichische Gesellschaft für Hochschuldidaktik. – Graz, 2010. – S.90-92
14. Notfallmedizinische Ausbildung im neuen Grazer Studienplan Humanmedizin. Treffen der wissenschaftlichen Arbeitsgruppen der Deutschen Gesellschaft für Anästhesiologie und Intensivmedizin im Bereich Notfallmedizin [Wildner G., Gemes G., Zechner P., Prause G.] // Zeitschrift für Medizinische Ausbildung. – №3(5). – Witten, 2008. – S.11-12

Клиш Г.И.

Особенности организации и содержание обучения в медицинском университете города Грац (Австрия)

Статья посвящена освещению особенностей организации и содержания обучения в медицинском университете города Грац (Австрия). Актуальность представленного в статье материала обусловлена необходимостью интеграции украинского медицинского образования в общеевропейское образовательное пространство. В статье рассмотрена структура профессиональной подготовки врачей в медицинском университете Граца, раскрыты формы обучения, проанализированы особенности последипломного образования.

Ключевые слова: содержание обучения, профессиональная подготовка врачей, формы обучения, последипломное образование.

Klishch G.I.

Specifics of organization and content of education at Graz Medical University (Austria)

The article is devoted to coverage of the features of the organization and content of education at the Medical University of Graz (Austria). Relevance of the material presented in the article is conditioned with the necessity of integration of Ukrainian medical education into the European educational space. The article describes the structure of the professional training of doctors at the Medical University of Graz, discloses the forms of education, analyses post-graduate education.

Keywords: content of education, professional training of doctors, forms of education, postgraduate education.